

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XIII. De Sede Antichristi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

ne, nec villo modo: Constat etiam Pontificem nunquam ha-
ctenus à Iudæis fuisse pro Messia susceptum, sed è contrariis
pro hoste & persecutore præcipuo haberi. Vnde ipsi in oratio-
nibus quotidianis Deum precantur, vt det Pontifici vni-
ti bonam mentem erga Iudæos, & vt in diebus illius mittat
Messiam, qui nimirum eos liberet de potestate Pontificis, &
Episcopum, qualis in primis est summus Pontifex, ipsi vocant
קַדְשֵׁי קַדְשֵׁי, quod Syriacè caudam significat, & opponitur capiti.
Quia enim nos Episcopum vocamus caput populi, illi è con-
trario caudam per contumeliam vocant, tantum abest, vt pe-
rati sint Pontificem summum pro Messia recipere.

Denique R. Leui Gerson, cap. 7. & 11. Danielis, omnia que
dicuntur de Antichristo, exponit de Pontifice Romano, quem
etiam, alterum Pharaonem appellat, & Messia venturo op-
ponit. Vide orationes Mahafor, fol. 26.

CAPVT XIII.

De sede Antichristi.

VANTVM ad sextum, aduersarij audacter asserunt, sedem præcipuam Antichristi esse Romam, siue Cathedram Apostolicam Romæ fundam. Dicunt enim, Antichristum inuasurum sedem beati Petri, & eam euecturum ad summum quoddam fastigium, & inde toti Ecclesiæ præsideat, & tyrannicè dominetur. Eodem quod Roma sit vrbs regia Antichristi, probant ex Apocal. 17. vbi Ioannes loquens de sede Antichristi, dicit esse urbem magnam, quæ sedet super septem colles, & quæ habet regnum super Reges terræ.

Quod autem Romæ, non in Palatio Neronis, sed in ipsa Ecclesia, sedem suam sit habiturus Antichristus, probant ex Paulo, qui 2. Theff. 2. dicit, Antichristum *sedesurum in templo Dei*. Cùm enim absolutè dicit, *in templo Dei*, intelligit verum templum veri Dei. tale autem non est, nisi Christi Ecclesia. Nam templa Gentilium sunt vera templa, sed demonum, non Dei; templum autem Iudæorum erat quidem Dei, sed iam desierat esse templum, cùm desisset sacrificium & sacerdotium Iudaicum. Hæc enim tria ita sunt coniuncta, vt vnum sine alio esse non possit. Præterea templum illud Iudæorum

dæorum paulò post erat desolandum, & nunquam in æternum reædificandum, dicente Daniele, cap. 9. *Et usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio*; ergo non potest Apostolus de eo loqui.

Et confirmatur argumentum ex Patribus. **HIERONYMVS** quæst. 11. ad Algasiam: *In templo Des, inquit, sedebit, vel Hierosolymis, & quidam putant; vel in Ecclesia, & serius arbitramur.* Et **OE CUMENIVS**: *Non dicit, inquit, templum Hierosolyma, sed Ecclesiam Christi.*

Addit **Theodorus BIBLIANDER** testimonium Gregorij, qui lib. 4. epist. 38. ad Ioan. Constantinopolitanum: *Rex, inquit, superbia propè est, & quod dici quoque nefas est, sacerdotum ei preparatur exercitus.* Ex quibus verbis duplex argumentum sumitur. Vnum est tale: Ioannes Constantinopolitanus dicitur præcurrere Antichristum; quia vult appellari Episcopus vniuersalis: ergo Antichristus ille erit, qui re ipsa se faciet Episcopum vniuersalem, & sedebit in Ecclesia tanquam omnium caput. Alterum est, exercitus Antichristi erunt sacerdotes: igitur Antichristus erit Princeps sacerdotum. Ex quibus putant hæretici se euidenter ostendere, Romanum Pontificem esse Antichristum, quandoquidem Romæ dominatur, in templo Dei sedet, Episcopus dicitur vniuersalis, & Princeps est sacerdotum.

At nihilominus vera sententia est, Antichristi sedem foro Hierusalem, non Romam; & templum Salomonis, ac solium Davidis, non templum S. Petri, aut sedem Apostolicam. Id quod dupliciter probare possumus: Primùm, argumento ad hominem: Deinde, ex Scripturis & Patribus.

PRIMVM igitur hoc argumentum instituo. Antichristus in Ecclesia Christi sedebit, eiusque Ecclesiæ Princeps & caput habebitur, & in ea magistratum & officia geret, vt docent **Philippus Melanchthon** in apologia art. 6. Confess. Augustanæ. **Calvinus** lib. 4. Institut. cap. 2. §. 12. & cap. 7. §. 25. **Illyricus** Centur. 1. lib. 2. cap. 4. col. 435. & omnes alij huius temporis sectarij: est autem Papa Romanus Antichristus, vt ipsi iisdem in iisdem locis docent: igitur Papa Romanus in vera Christi Ecclesia sedet, & eius Ecclesiæ Princeps & caput est. Sed Ecclesia Christi vna tantùm esse potest, sicut Christus vnus est, vt etiam **Calvinus** docet, lib. 4. Institut. cap. 1. §. 2. Igitur Lutherani &

Caluinistæ, & quotquot ab Ecclesia, quæ sub Papa est, alii sunt, extra veram Christi Ecclesiam sunt.

Vidit hoc argumentum CALVINVS, ac respondit, sub papa non tam Ecclesiam, quàm ruinas Ecclesiæ Christi esse. Sic enim loquitur lib. 4. Institut. cap. 2. §. 11. Ut manebant inter Iudæos peculiæres quadam Ecclesiæ prærogatiua: ita hodie Papiſtis adimimus, quæ superesse ex diſſipatione Veritatis Ecclesiæ inter eos Dominus voluit. Et infra: Sua prærogatiua Deus effecit, ut alia quoque reliquiæ exſtarent, ne Ecclesiæ prorsus interiret. Ac quemadmodum ita sæpe diruntur ædificia, ut fundamenta & ruine maneat; ita non paſſus est Ecclesiam suam ab Antichriſto vel à fundamento subuerti, vel solo æquari, vel ab ipsa quoque diſſipatione semirutum adſeruiſſe voluit. Et infra §. 12. Hinc igitur patet, nos minime nos esse quin sub eius quoque tyrannide Ecclesia maneat.

At hæc solutio duo nobis argumenta suppeditat. Primum Si Ecclesiæ Christi solum ruinae supersunt: igitur ruit Christi Ecclesia; proinde mentita est veritas, quæ dixit Marthæ. Et porta inferi non præualebunt aduersus eam. ALTERUM Ecclesia; & ruinas eius, ac fundamentum, quin etiam adificium ipsum semiturum Papiſtæ tenent: igitur Lutherus & Caluinistæ nullam Ecclesiam habent. Nam Christi Ecclesia integrum non habent; illa enim iam ruit, & ruinae adhaerens supersunt: sed nec semirutam habent; illa enim apud Papiſtas sub Antichriſto est. Quid igitur habent? fortè nouum adificium; sed hoc ipso quod nouum est, Christi non est. Quæritur, nisi planè cæcus, non videat, tutius esse in vera Christi Ecclesia, quamuis semirutam, manere, quàm in nulla?

VENIO nunc ad Scripturas, quibus probatur, sedem Antichriſti Hierusalem esse futuram, non Romam. PRIMA est in cap. 11. Apocalyp. vbi Ioannes dicit, Henoch & Heliam regnuros cum Antichriſto in Hierusalem, & ibi occidendos ab eodem Antichriſto: Et corpora, inquit, eorum iacebunt in plateis ciuitatis magna, quæ vocatur spiritualiter Sodoma, & Aegyptus, vbi & Dominus eorum crucifixus est. In quem locum ARETAS: Corpora, inquit, ipsorum insepulta proſtricta in plateis Hierusalem: in ea enim regnabit tanquam Rex Iudaorum. Similiter exponunt omnes alij interpretes. & hæc

tempore dicit
mebat Ecclesia
& Christus cum
Iug non habu
it Ecclesiam

hæc de Hierufalem dici, nullo modo negari potest. Quæ enim est ciuitas, vbi Dominus crucifixus est, nisi Hierufalem?

Quare CHYTRÆVS, qui vult hanc urbem esse Romam, illa verba: (*Vbi & Dominus eorum crucifixus est*) prætermittit, quasi ad rem non pertinerent, vel ipse ea non legisset. Neque obstat quod Hieronymus in epist. 17. ad Marcellam, conatur ostendere, Hierufalem non posse vocari Sodomam, cum passim in Scriptura vocetur ciuitas sancta. Nam in ea epistola suadet Marcellæ, vt relicta Roma veniat in Palæstinam; & idè congerit omnia quæ potest in laudem Hierosolymæ, & reprehensionem Romæ, & conatur omnibus modis excusare Hierosolymam. Neque id facit nomine suo, sed nomine Paulæ & Eustochij, quibus veniam dandam esse putabat, si aliquid explicarent paulò aliter, quam res se habeat. Nam quod terrena illa Hierufalem dici possit Sodoma propter libidinem, & flagitia Iudæorum, patet ex Isaia, qui primo capite cum præmisisset titulum: *Visio Isaia, quam vidit super Iudam & Hierufalem*, mox subiungit: *Audite verbum Domini Principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei mei populus Gomorrha.*

Neque valet argumentum illud, Hierufalem dicitur sancta; ergo non potest dici Sodoma. Nam sicut in eadem epistola idem Hieronymus dicit, Romam vocari à Ioanne Babilonem, & purpuratam meretricem, propter Ethnicos Imperatores; & tamen eandem esse sanctam propter Ecclesiam Christi, & sepulcra Petri & Pauli; Ita etiam Hierufalem est ciuitas sancta, propter Prophetas & Apostolos, qui ibi prædicauerunt, propter Christi crucem, & sepulcrum, & similia; & tamen etiam est Sodoma & Ægyptus, propter infidelium Iudæorum flagitia, & cæcitatem.

SECVNDVS locus est Apocal. 17. vbi Ioannes dicit, decem Reges qui sibi diuident Romanum Imperium, & quibus regnantibus veniet Antichristus, odio habituros purpuratam meretricem; id est, Romam, & eam desolatam facturos, atque etiam igne crematuros. Quomodo ergo erit sedes Anrichristi, si illo ipso tempore deber euerti, & comburi?

Adde, quod, vt supra demonstrauius, Antichristus erit Iudæus & Iudæorum Messias, & Rex; ergo sine dubio sedem suam constituet in Hierufalem, & templum Salomonis re-

stitueret aggredietur. Nihil enim aliud somniant Iudaei quam Hierusalem, & templum; neque videntur vnquam accepturi pro Messia vllum, qui non sedeat in Hierusalem, & templum aliquo modo restituat. Quare Lactantius lib. 7. cap. 14. dicit tempore Antichristi summum regnum futurum in Asia, & Occidentem seruiturum, Orientem dominaturum. & cap. 17. determinat partem Asiae, in qua erit hoc regnum, ac dicitur se Syriam; id est, Iudaeam, quae Syriae pars est, & quae à Latinis semper vocatur Syria. Item Hieronymus & Theodoretus in cap. 11. Daniel. ex ipso Daniele colligunt, Antichristum futurum tentoria sua in regione Hierosolymorum, & tandem in monte Oliueti occidendum. Et Irenaeus lib. 5. clarè dixit, Antichristum regnaturum in terrena Hierusalem.

TERTIVS locus est in verbis illis Pauli: *Ita erit in templo Dei sedeat*, 2. Thessal. 2. Nam etsi variae dantur expositiones à Patribus, & quidam intelligunt mentes fidelium per templum Dei, in quibus Antichristus sedere dicitur, quando eas seduxerit, vt exponit Anselmus. Quidam verò per templum intelligunt ipsum Antichristum, cum toto populo super Antichristum enim volet se, & suos videri verum templum spirituale Dei; id est, veram Ecclesiam, vt Augustinus exponit lib. 20. de ciuit. Dei, cap. 19. Vbi deducit hanc expositionem ex modo loquendi Pauli, qui non dixit Graecè ἐν τῷ ναῶ, in templo, sed εἰς τὸν ναόν, in templum: quasi diceret, Antichristus sedebit in templo Dei; id est, quasi ipse cum suis esset templum Dei. Quanquam non est necessaria ista annotatio Augustini, nam etsi Latine non rectè dicitur sedere in templum, pro in templo; tamen Graecè, non dicitur malè καθεζομαι εἰς τὸν ναὸν κλησίαν, vel εἰς τὸν ναόν, immò sic communiter dicitur.

Quidam etiam intelligunt Ecclesias Christianorum, quas sibi seruire iubebit Antichristus, vt Chrysostomus interpretatur: tamen expositio communior, probabilior, & literalior est eorum, qui docent, per templum Dei intelligi templum Salomonis, in quo vtrunque reparato sedebit Antichristus. Nam imprimis in Scriptura noui Testamenti per templum Dei nunquam intelliguntur Ecclesiae Christianorum, sed perpetuò templum Hierosolymitanum; & quod maius est, veteres Patres Latini & Graeci per aliquot secula, nunquam Ecclesias

clesias Christianorū templa vocauerūt, quæ dicuntur Græcè *υαδς*, vt hoc loco Pauli, sed vocabant *ευχμειας*; id est, oratoria, vel Ecclesias, vel domos orationis, vel basilicas, vel martyria.

Certè nec Iustinus, nec Irenæus, nec Tertullianus, nec Cyprianus templi nomine vtuntur, cum de Christianorum Ecclesiis agunt; & Hieronymus in epist. ad Riparium dicit, Iulianum Apostatam iussisse, vt basilicæ Sanctorum, aut destruerentur, aut in templa verterentur.

Ratio autem, cur Apostoli non vocent templa Christianorum Ecclesias, duplex est. VNA, quia non habebant tunc vlla templa; sed solum in priuatis domibus loca quædam destinabant orationi, concioni, & sacris Missarum celebrationibus. ALTERA ratio est, quia adhuc vigeat memoria templi Iudæici, ne viderentur Apostoli simile aliquid introducere; & vt distinguerent Ecclesiam à Synagoga, abstinebant à voce templi: Sicut etiam propter eandem rationem Apostoli in Scripturis nunquam vocant sacerdotes Christianos, sacerdotes; sed solum Episcopos, & Presbyteros. At posteaquã fuit euersa Hierosolyma, & templum incensum, & abolita memoria veteris templi, & sacerdotij, passim cœperunt sancti Doctores vti nomine templi & sacerdotij.

Cum ergo Apostolus scribens Antichristum sessurum in templo Dei, diceret aliquid, quod vellet intelligi ab iis quibus scribebat; & illi tunc non intelligerent nomine templi, nisi templum Hierosolymorum; certum videtur, Apostolum de illo esse loquutum. Quod etiam confirmatur ex communi Patrum expositione. IRENÆVS lib. 5. *Cum Antichristus, inquit, sederit in templo Hierosolymis, tunc veniet Dominus, &c.* HIPPOLYTUS Martyr in oratione de mundi consummatione: *Templum, inquit, construet Hierosolymis.* Et idem docet S. Martinus apud Sulpitium, lib. 2. Dialog. CYRILLVS Hierosol. catechesi 15. *Quale, inquit, templum dicit Apostolus? In templo quod reliquum est Iudæorum. Absit enim vt in hoc id fiat, in quo sumus.* Et HILARIVS canon. 25. in Matth. *Antichristus à Iudæis susceptus, loco sanctificationis subsistet.* Vbi aperte loquitur de templo Iudæorum. vocat enim locum sanctificationis, id quod Christus Matth. 24. vocat locum sanctum, cum ait: *Cum videritis abominationem stantem in loco sancto.*

*Ap. 17. vocat Antichristum
Hieronymus Ecclesiam*

AMBROSIVS in cap. 21. Lucae dicit, Antichristum iam historiam sessurum in templo illo, in quod iniecerant Romani caput Porci, tempore Titi Imperatoris, secundum eorum mysticum sensum, sessurum in templo interiori Iudaeorum; id est, in eorum perfidis mentibus.

SECVLIVS in hunc locum Apostoli, explicat illud, in templo Dei: *Templum*, inquit, *Hierosolyma reficere tentabit*, & DAMASCENVS lib. 4. cap. 27. *In templo*, inquit, *non reficitur sed Veteri Iudaico*. Chrysostronus, Theodoretus, ac Theophylactus, qui dicunt sessurum Antichristum in Ecclesiis Christianorum, dicunt etiam sessurum in templo Salomonis. Sic enim ait CHRYSOSTOMVS in hunc locum: *Iubebis sepeliri pro Deo coli, & in templo collocari, non Hierosolymitano sed etiam in Ecclesiis*. Idem dicunt Theophylactus & Theodoretus: Augustinus etiam lib. 20. de ciuitate Dei, cap. 19. & Hieronymus q. II. ad Algasiam, non negant Antichristum in templo Salomonis sessurum.

Solus est OECUMENIVS, qui negat Antichristum sessurum in templo Iudaeorum; sed ipse omnium recentissimus, & nullo modo omnibus Patribus anteposendus. Foras etiam deprauatus est textus ipsius, & deest vna particula tantum; non enim credibile est eum à Chrysostrono, Theodoro, & Theophylacto, quos alioqui semper sequitur, non recedere voluisse.

NUNC ad argumenta aduersariorum, supra explicata respondeamus. Ad PRIMVM respondeo tripliciter. PRIMUM dici potest cum Augustino in Psal. 26. Areta, Haymone, Bede, & Ruperto, in caput 17. Apocalypsis, per meretricem, quae dicitur super montes septem, & habet regnum super reges terrae, non intelligi Romam, sed vniuersam Diaboli ciuitatem, quae in Scriptura vocatur saepe Babylon, & opponitur ciuitati Dei, id est, Ecclesiae, quae dicitur Hierusalem. Per septem autem montes intelligi vniuersitatem superbiorum, & praecipue regum terrae, &c.

SECVNDO, dici potest, & meo iudicio melius, per meretricem intelligi Romam, vt exponit Tertullianus libro contra Iudaeos, & lib. 3. contra Marcionem, & Hieron. epist. 17. ad Marcellam, & quaest. 11. ad Algasiam; sed Romam Ethnicam regnantem, idola colentem, & Christianos persequentem, non autem

autem Romam Christianam: sic enim iidem auctores exponunt.

Et sanè mirabilis est impudentia hæreticorum, qui vt probent Romanam Ecclesiam esse meretricem purpuratam, vtuntur Tertulliani & Hieronymi testimonio. Nam cum eo tempore Roma Ethnica cõtraria esset Romæ Christianæ, vttram, quæso, vocat illi Patres meretricem purpuratam? Si Romam Ethnicam; cur ergo hæretici eorum testimoniis abutuntur? Si Romam Christianam; ergo iam tunc Romana Ecclesia degenerauerat, & iam tunc regnabat Antichristus, quod ne ipsi quidem concedunt. PRAETEREA, si Roma Christiana tunc erat Babylon, cur Tertullianus de præscriptione dicit: *Felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt.* Et cur Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum extremo, Romam alloquens ait: *Ad te loquar, quæ scriptam in fronte blasphemiam Christi confessione delēsti.* DENIQUE, idem patet ex ipso Ioāne, qui dicit se loqui de illa Roma, quæ tenebat Imperiū super Reges terræ; & quæ erat ebria de sanguine Sanctorum; & de sanguine Martyrum Iesu. Quæ certè non habent locum nisi in ea Roma, quæ regnantibus Nerone & Domitiano, Martyres trucidabat.

TERCIO dico, etiamsi illa mulier esset Roma Christiana, vt hæretici volunt, adhuc nihil omnino virium eorum argumentum habiturum. Nam, vt supra ostendimus, Antichristus odio habebit Romam, quomodocunque accipiat; & cum ea pugnabit, eamque desolabit, & incendet. Ex quo manifestè sequitur, non fore Romam Antichristi sedem.

AD SECVNDVM, iam diximus Paulum eo loco agere de templo Salomonis. Porro ad rationem, quam fecimus, respondeo; cessante sacrificio, & sacerdotio Iudaico, desuisse etiam templum illud esse templum Iudaicum; at non continuò desuisse esse templum Dei. Poterat enim idem templū esse templum Christianorum, & reuera erat; donec mansit. Apostoli enim in eo prædicabant, & orabant post Christi ascensionem, & aduentum Spiritus sancti; vt patet illis verbis Lucae ultimo: *Erant semper in templo laudantes & benedicentes Dominū.* Item Actor. 3. *Petrus & Ioannes ascendebant in templum, ad horam orationis nonam.* Et Actor. 5. dicit Angelus Apostolis: *Loquimini in templo plebi omnia verba vitæ huius.*

Ad

Roma Ethnica, et Christiana

Ad illud ex Daniele respondeo; vel Danielem voluisse
 cere, non esse reedificandum templum, nisi in fine mundi
 quod verum est; Antichristus enim in fine mundi primus
 aderit: vel desolationem mansuram in æternum; quia et si
 ædificaretur, nunquam tamen esset futurum templum non
 prophanatum, post euerisionem factam à Tito. quando eius
 erigeretur ab Antichristo, tunc maximè manebit in eo abomi-
 natio desolationis; id est, ipse Antichristus, vel eius imago
 denique nunquam reedificandum perfectè templum, sed ta-
 men inchoandam reedificationem, & in templo illo verum
 que inchoato Antichristum sessurum.

Ad loca Patrum iam respondimus, eos vel asserere, vel sal-
 tem non negare, sessurum Antichristum in templo Salomo-
 nis. Quòd autem multi eorum addunt, sessurum etiam Anti-
 christum in Ecclesiis Christianorum; verum est, & nobis non
 contrarium. Non enim Patres dicere volunt, Antichristum
 sessurum in Ecclesia vt Episcopum, vt hæretici somniant; sed
 sessurum vt Deum. Iubebit enim Antichristus omnia templa
 totius mundi conuerti in cultum suum, & in eis seipsum ad-
 rari faciet: *Iubebit* (inquit Chrysostomus hoc loco) *seipsum*
pro Deo coli, & venerari, & in templo collocari, non solum in Hiero-
solymitano solum, sed etiam in Ecclesiis. Eodem modo loquuntur
ceteri.

Ad argumenta sumpta ex verbis B. GREGORII respo-
 deo; ex verbis eius contrarium deduci iis, quæ hæretici colligunt.
Ipsi enim sic argumentantur: Episcopus Constantinopolitanus præcurrebat Antichristum, quia se faciebat Episcopum
 vniuersalem; igitur Antichristus erit aliquis Episcopus
 vniuersalis, qui sibi omnia vsurpabit. At contrarium colligitur.
 nam præcursor non debet esse idem cum eo quem præ-
 currit, sed longè minor: etsi in aliquo illi similis, vt apparet in
 Ioanne Baptista & Christo. Si ergo præcursor Antichristi est
 ille, qui se facit Episcopum vniuersalem, ipse Antichristus ce-
 rus non hoc se faciet, sed aliquid maius; nimirum se extollet
 super omne quod dicitur Deus. Vel si verus Antichristus so-
 lum se Episcopum vniuersalem faciet; ergo ille Ioannes Con-
 stantinopolitanus, qui hoc faciebat, non erat præcursor An-
 tichristi, sed ipse verus Antichristus. quod tamen neque Gre-
 gorius dicit, neque aduersarij. Sensus ergo verborum Grego-
 rij

rij est, quod quia Antichristus erit superbissimus, & caput omnium superborum, ita vt non patiatur consortes; ideo quicumque indebito modo sibi aliquid vsurpat, & vult excedere, & eminere super alios, eum præcurrit; & tales erant Episcopi Constantinopolitani, qui cùm initio Archiepiscopi tantum essent, sibi primò Patriarchatum, deinde titulum vniuersalis vsurpauerunt.

Pari ratione, cùm ait Gregorius: *Sacerdotum ei præparatur exercitus*; non vult dicere sacerdotes, vt sacerdotes, ad exercitum Antichristi pertinere; sic enim seipsum etiam in illo exercitu collocasset: sed sacerdotes, vt superbos, Antichristo exercitum præparare. loquitur enim de eodem Ioanne, & ei similibus sacerdotibus, qui supra ceteros iniuste eleuabantur. Hinc autem non sequitur, Antichristum fore principem sacerdotum; sed fore principem superborum.

Ex hoc capite 6. habemus insigne argumentum, quod Papa non sit Antichristus; quandoquidem sedes eius non est in Hierusalem, nec in templo Salomonis. immò credibile est ab anno DC. nullum Pontificem Romanum fuisse vnquam Hierosolymis.

CAPVT XIV.

De doctrina Antichristi.

DE doctrina Antichristi maxima est inter nos & hæreticos controuersia. Constat quidem ex Scripturis, etiam aduersariorum testimonio, quatuor esse futura capita doctrinæ Antichristi. **PRIMUM** enim negabit Iesum esse Christum; & proinde oppugnabit omnia Saluatoris nostri instituta, vt Baptismum, Confirmationem, &c. & docebit nondum cessasse Circumcisionem, Sabbathum, & alias legis veteris caerimonias. 1. Ioan. 2. *Quis est mendax, nisi qui negat Iesum esse Christum? Et hic est Antichristus, qui negat Patrem & Filium, &c.* **DEINDE** ubi persuaserit nostrum Saluatorem non esse verum Christum, tunc asseret se esse verum Christum, in lege & Prophetis promissum. Ioan. 5. *Si quis venerit in nomine suo, illum recipietis, nimirum pro Messia.* **TERTIO** affirmabit se Deum esse, & pro Deo coli volet. 2. Thessal. 2. *Ita vt in templo Dei sedeat, ostendens*